

ské zkoušky ze sociologie. Srpnové události roku 1968 ovšem tvrdě zasáhly do jeho slibně se rozvíjející kariéry. V letech 1969–1970 sice ještě stihnul odjet na připravovanou stáž na *Bureau of Applied Social Research* v New Yorku, ale po návratu se jeho pracovní postup na dlouhou dobu zastavil. Jeho neideologické téma „sociální indikátory“ mu sice umožnilo zůstat vědeckým pracovníkem Akademie, ale k obhajobě jeho dizertační práce už nedošlo. Sociologický ústav ztratil svoji samostatnost a jeho zbytky byly podřízeny tvrdému stranickému dohledu. Sedmdesátá a osmdesátá léta prožil Michal Illner v jistém smyslu ve vnitřní emigraci. Z potenciálních výzkumných témat se soustředil především na ta, která byla co nejméně spojena s komunistickou ideologií – sociální indikátory, sociálně statistické informace. V roce 1980 publikoval s kolegou *Foretem* knihu **Sociální ukazatele**. V době normalizace se také institucionalizoval jeho dlouhodobější zájem o demografii a sociální geografii – v roce 1974 se stal členem *Československé/Ceske společnosti demografické*. V té době se také aktivně zapojil do řady vědeckých diskusí vedených odborníky mimo oficiální struktury.

Po sametové revoluci využil Michal Illner svých zkušeností a přiřadil se k lidem, kteří pomohli znovu obnovit Sociologický ústav jako samostatné pracoviště v rámci Akademie věd. Založil oddělení, které se soustředilo na výzkum lokálních a regionálních aspektů společenské transformace, a svým tematickým zaměřením propojovalo sociologii s demografií a sociální geografii. Byl jmenován zástupcem ředitele a posléze vykonával dvě volební období (1993–2001) funkce ředitele. Vedle své práce v řídicích funkcích, která byla mimořádně náročná, zvláště v době restrukturalizace Akademie věd na počátku 90. let, nepolevil ani ve své činnosti výzkumníka. Jádrem jeho zájmu se stala témata jako „prostorové aspekty společenského vývoje“, „sociologie sídel“ a „lokální a regionální politika“, která leží v pomyslném průsečíku jeho rozmanitých profesních kvalifikací a při jejichž studiu může nejlépe uplatnit svoje předchozí vědecké zkušenosti. Publikoval řadu článků v odborných časopisech doma i v zahraničí, ještě delší

je seznam jeho příspěvků do knižních publikací. Michal Illner také vedl velké množství výzkumných projektů, byl rovněž spolueditorem knih **Changing territorial administration in Czechoslovakia** (1992), **Local Democracy and the Processes of Transformation in East-Central Europe** (1996), **Central Europe in Transition: Towards EU Membership** (2001), **Local Democracy in Post-Communist Europe** (2003).

Díky své pozici ve vědecké komunitě byl Michal Illner v 90. letech postaven i do řady dalších významných funkcí, z nichž jmenujme jen vybrané – členství ve Standing Committee for the Social Sciences Evropské nadace pro vědu a členství v Core Group tohoto výboru, členství v Board of Research Committee 05 „Comparative studies in local government and politics“ mezinárodní politologické asociace IPSA, předsednictví v Podoborové komisi sociologie a členství v Oborové komisi společenských věd Grantové agentury ČR nebo členství v hlavním výboru Masarykovy české sociologické společnosti. Je rovněž členem Vědecké rady Akademie věd ČR. Navzdory velkému pracovnímu vytížení si Michal Illner vždycky našel čas i na studenty a výuku. Od roku 1990 přednáší pravidelně **Základy sociologie pro geografu** na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK v Praze. V roce 1992 začal přednášet i na Fakultě sociálních věd UK, kde vyučuje kurzy **Sociologie sídel a Praha: kapitoly ze sociologie města**. Michal Illner je velmi oblíbený pedagog. Možná mají studenti schopnost rozpoznat i během krátké doby výuku, jaký člověk před nimi stojí, a ocenit kromě samotných přednášek i osobnost přednášejícího. My, kteří jsme měli tu možnost být s Michalem Illnerem po léta v úzkém pracovním kontaktu, můžeme pozorování studentů jenom potvrdit. Přejeme mu do příštích let hodně pracovního i osobního zdaru a doufáme, že budeme mít mnoho dalších přfležitostí se ním, jako vědcem, pedagogem i člověkem, nadále setkávat. Gentlemanů v tom nejpůvodnějším slova smyslu totiž není mnoho.

Tomáš Kostecký

Významné jubileum Milana Kučery

Je nám ctí a potěšením zároveň oznámit našim čtenářům, že se dne 2. července 2004 dožívá sedmdesátí pěti let náš dlouholetý spolupracovník *ing. Milan Kučera*. Výjimečně rozsáhlé práce jubilanta bylo připomenuto již dříve (naposledy v roce 1999, *Demografie*, roč. 41, č. 3, s. 227–226), přesto bych ráda uvedla, že se M. Kučera i v dalších letech nadále velmi aktivně podílel na práci demografické obce, a to nejen z pozice místopředsedy Společ-

nosti, ve které působil až do roku 2003. Kromě aktivní účasti na diskusních večerech spoluorganizoval 26. národní demografickou konferenci na téma **Stárnutí populace České republiky a jeho důsledky** uspořádanou v květnu roku 2001, vystoupil i na následující konferenci **Demografický portrét Prahy**, kde připomněl jedno ze svých dávných témat – proměny demografické skladby pražských sídlišť v čase.

Trvalá aktivní práce v redakční radě Demografie, mimochodem od roku 1967, je jen malou částí stále rozsáhlé činnosti na poli demografického základního i aplikovaného výzkumu jubilanta. I nadále spolupracuje především s katedrou demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty UK v Praze, jako spoluautor a spolueditor přispěl nemalým dílem k vysoké kvalitě populačních analýz, které katedra vydávala. Naposledy se podílel na přípravě prognóz rodin a domácností, zpracovaných na této katedře na jaře roku 2004.

Milan Kučera patří k těm mála odborníkům, kteří dokázali obsáhnout problematiku demografického

vývoje v celé její šíři, porozumět souvislostem populačního a širšího sociálního vývoje společnosti, ale také umět rozpoznat možnosti i meze datové základy, na níž je demografický výzkum závislý.

Jeho přátelé a spolupracovníci oceňují nejen jeho znalosti a přehled, ale i umění jednat s lidmi, jeho vytrvalost a neutuchající nadšení pro demografii, kterou dokáže přenášet i na své okolí.

Doufáme, že Milan Kučera bude ještě dlouho s elánem sobě vlastním pokračovat v odborné a vědecké práci, že se bude moci těšit z výsledků svých následovatelů. Přejeme mu k tomu hodně zdraví a osobní pohodu.

Ludmila Fialová

Zemřela Marie Korčáková

Dne 30. prosince 2003 zemřela ve věku 96 let Marie Korčáková, vdova po prof. RNDr. Jaromíru Korčákovi, DrSc. Patřila k ženám, které za všech okolností stály při svém životním partnerovi, sledovaly a podporovaly jeho vědeckou práci. Přesnou pozůstalost prof. Korčáka věnovala *Archivu Národního muzea*, aby tak doplnila fondy demo-

grafů a statistiků, které tam jsou již uloženy (*Antonín Boháč, František Fajfr*). Ti, kteří ji znali osobně, si připomenou i její literární spolupráci s **Naší rodinou**, krásný vztah k manželovým žákům, lásku k dětem (syn Pavel, dcera Olga), čtyřem vnoučatům a šesti pravnoučatům.

AŠ

Oldenburský projekt „Sudetoněmecké dějiny“

U příležitosti 100. výročí prvního použití termínu „sudetští Němci“ v roce 1903 vyhlásil prof. *Hans Hennig Hahn*, profesor pro moderní dějiny východní Evropy na Oldenburské univerzitě Carl-von-Ossietzky, a jeho manželka *dr. Eva Hahnová Oldenburger Projekt Sudetendeutsche Geschichte*, který by měl soustavně vyhodnotit dějiny Němců v českých zemích a v Československu. Úvodní esej napsali pro 3. číslo Slezského sborníku, 2003 a připsali ho *Bořivoji Čelovskému*, českému historikovi, který se věnoval problematice českých Němců nejzávažnějšími studii.

Projekt předpokládá historický úvod s vylíčením začátků velkoněmeckého hnutí od roku 1848, spojeného mj. se založením *Verein der Deutschen aus Böhmen, Mähren und Schlesien zur Aufrechterhaltung ihrer Nationalität* a aktivitami spojenými se svoláním národního shromáždění Němců ve Frankfurtu. Na jeho zasedání se podílelo i 59 poslanců z českých zemí. V roce 1862 vznikl *Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen* považovaný za první orgán německých historiků v Čechách. V roce 1880 vznikl *Deutscher Schulverein* přetvořený v roce 1919 na *Deutscher Kulturverband für die Tschechoslowakei*. V roce 1894 byl založen *Bund der Deutschen in Böhmen*, v roce 1901 byl založen časopis *Deutsche Arbeit. Monatschrift für das geistige Leben der Deutschen in Böhmen*. Pojem

„die Sudetendeutschen“ byl prvně uveden v článku *Franze Jessera Zweitheilung?* v pražském *Der Deutsche Volksbote*, č. 3, 1903. Od té doby se pojem „sudetští Němci“ stal neodmyslitelnou definicí německé menšiny v našich zemích.

Oldenburský projekt uvádí klíčová data a klíčové body sudetoněmeckého hnutí v uplynulém sledu před 1. světovou válkou, za války a po válce až do roku 2002.

Důležitými etapami byly jednak rok 1918 a jednak první poválečná léta. V předtuše prohry v 1. světové válce se sudetští Němci snažili o vytvoření orgánů pro požadovanou „Kronland Deutschböhmen“ s dílčími oblastmi pro jednotlivá pohraniční území obývaná Němci. Pod tlakem Spojenců museli v roce 1919 rozpustit jak ústřední orgány těchto území, tak i orgány místní. První polovina 20. let byla spojena s vyhraněnou protičeskoslovenskou politikou německé menšiny, která však 26. 11. 1926 vyústila vstupem zástupců tří německých stran do československé vlády, když jejich představitelé vyslovili jako podmínku nápravu chování vlády vůči „našemu národu“ (*unserem Volk gegenüber*) s výzvou „k návratu ke spravedlnosti“. Součástí politických programů československých Němců byly téměř vždy požadavky na národní autonomii a vznik národnostně uzavených území. Na Slovensku působila od roku 1927 *Karpathendeutschen Volksgemeinschaft* přejmenova-